

M. K.

"Polskie towarzystwa naukowe od XV wieku. Wykaz", Michał Flis, Julian Wójcik, Helena Kotarbina, Warszawa 1972 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/2, 374-375

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Pracę uzupełniają doskonale dane literaturowe. Ich wyśmienitość polega między innymi na tym, że nie ma tu nic zbędnego. Autor odsyła do zebranych już w 1904 r. prac Nenckiego (*Opera omnia*, Braunschweig 1905, F. Vieweg) oraz do cytowanych już *Materiałów* opracowanych przez A. Szejczerową i J. Groszyńską. Podkreślając wartość tego opracowania dla wszelkich poszukiwań dotyczących biografii Nenckiego, uzupełnia ją jedynie jedną pracą drukowaną.

Autor, jak już powiedziano, uważa, że opracowując monografię dotyczącą Nenckiego, spłaca maleźny mu dług i uświadamia jego znaczenie na niemieckim obszarze językowym. Opracował jednak najobszerniejszą monografię o Nenckim, taką, za którą należy się profesorowi Bickelowi i nasza wdzięczność.

Wydanie tłumaczenia referowanej tu pracy przewidziane jest planem wydawniczym Instytutu Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN.

Henryk Adler

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE

Michał Flis, Julian Wójcik przy współpracy Heleny Kotarbinskiej: *Polskie towarzystwa naukowe od XV wieku. Wykaz*. Warszawa 1972 Polska Akademia Nauk Biblioteka w Warszawie ss. 83 (wydawnictwo powielone).

Wykaz przedstawia niejako wstępne wyniki prac nad *Słownikiem historycznym polskich towarzystw naukowych*. Opracowaniem tego *Słownika* zajmuje się Biblioteka PAN w Warszawie przy współpracy bibliotek samodzielnych PAN w Gdańsku, Krakowie, Kórniku i Wrocławiu oraz w porozumieniu z Zakładem Historii Nauki i Techniki PAN¹.

Koncepcja zespołowego opracowania *Słownika*, do którego pierwotnie projektowano tytuł *Informator*, przedstawiona została na posiedzeniu Rady Naukowej Biblioteki PAN w Warszawie w grudniu 1968 r. Ustalono wtedy, że projektowana publikacja obejmie towarzystwa naukowe ogólne i specjalistyczne oraz popularno-naukowe, a ewentualnie także i oświatowe, działające w historycznych granicach Polski oraz poza jej granicami od XV w. do 1939 r.

Opublikowany obecnie *Wykaz* jest próbą ustalenia zasobu haseł, które powinny wejść do *Słownika*. Zawiera on 676 nazw towarzystw naukowych ogólnych i specjalistycznych, a także stowarzyszeń kulturalno-oświatowych wybranych pod kątem ich wkładu do rozwoju nauki. Zasięg terytorialny *Wykazu* ograniczony jest do Polski, zasięg chronologiczny sięga od XV w. do chwili obecnej. Główny zrąb publikacji składa się z alfabetycznie uporządkowanych opisów, zawierających nazwę towarzystwa, daty jego działalności, siedzibę zarządu głównego, oraz w wypadku zmian w nazwie i profilu, adnotacje informujące o historii organizacji. Nazwy poprzednie umieszczone są w wykazie jako odrębne pozycje z odsyłaczami do nazw używanych aktualnie. Przy nazwach towarzystw istniejących obecnie po dacie założenia figuruje myślNIK oznaczający kontynuację działalności, takie towarzystwa stanowią prawie trzecią część wszystkich zarejestrowanych (223 z 676).

Wykaz zaopatrzony jest w indeksy: topograficzny i rzeczowy. Indeks topograficzny zestawia skróty nazw towarzystw pod alfabetycznie ułożonymi nazwami miejscowości, które były ich siedzibą i stanowi swego rodzaju „mapę” społecz-

¹ Zob. noty informacyjne w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” 1969 nr 2 s. 430—431 oraz 1970 nr 2 s. 449—450.

nego ruchu naukowego. Indeks rzeczowy odsyła do odpowiednich numerów pozycji w zrubie głównym. Na początku umieszczone są numery pozycji towarzystw ogólnych, a następnie towarzystw specjalistycznych uporządkowane według alfabety dziedzin i zagadnień, będących przedmiotem zainteresowań danej organizacji.

Wykaz jest pierwszą publikacją mającą za zadanie przedstawić kompletny spis towarzystw naukowych w Polsce. Stanowi on jednak, jak podkreśla doc. M. Dembowska w przedmowie, propozycję haseł, które powinny wejść do *Słownika* i jako taki będzie podany ocenie zainteresowanych środowisk.

M. K.

Historia budownictwa okrętowego na Wybrzeżu Gdańskim. Praca zbiorowa pod redakcją Edmunda Cieślaka. Gdańsk 1972 Wydawnictwo Morskie ss. 817, ilustr.

Książka składa się z czterech części. Część I, autorstwa Przemysława Smolarka, przedstawia szkutnictwo Pomorza Gdańskiego we wczesnym średniowieczu (s. 9—68): główne etapy rozwoju tego szkutnictwa, najstarsze pojazdy wodne i kształtowanie się łodzi rybackich oraz statków towarowych i wojennych, typy statków w X—XIII w.

W części II zamieszczono historię produkcji okrętów od XIV do połowy XIX w. (s. 69—213). Zbigniew Binerowski pisze tu m.in. o wyposażeniu warsztatów budujących okręty oraz o organizacji i technice budowy (tu też przedstawione są typy ówczesnych okrętów), a Stanisław Gierszewski — m.in. o rozwoju produkcji i stosunkach produkcji.

W części III (s. 215—362) Czesław Wojewódka przedstawia ośrodki budownictwa okrętowego w Gdańsku i Elblągu od połowy XIX w. do drugiej wojny światowej, a Tomasz Czayka (imię tego autora podano, zarówno na stronie kontrtytułowej, jak i w spisie rzeczy, błędnie: Tadeusz) pisze o remontach i budowie okrętów w Gdyni w okresie międzywojennym.

Część IV (s. 363—784) poświęcona jest historii najnowszej: odbudowie przemysłu okrętowego w latach 1945—1949 i jego rozbudowie — do roku 1970. Część tę napisało w sumie 7 autorów.

Na s. 785—796 znajduje się zestawienie ważniejszych dat dziejów budownictwa okrętowego Wybrzeża Gdańskiego, na s. 797—810 — zestawienie ważniejszej literatury.

Z. Br.

Zbigniew Nowak: *Problematyka morska w piśmiennictwie polskim do końca XVIII wieku.* (Zarys bibliograficzny). Gdańsk 1972 Zarząd Okręgu Gdańskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich ss. 45.

Zarys ten opierając się na zbiorach Biblioteki Gdańskiej PAN rejestruje polonica (w szerokim rozumieniu tego terminu) XVI—XVIII w., które w całości lub we fragmentach poświęcone są tematyce morskiej i żeglugi rzecznej. Poszukiwania autor prowadził tylko w wybranych działach Biblioteki Gdańskiej PAN, które się wyraźnie wiążą merytorycznie z problematyką morską, co oczywiście nie gwarantuje — jak zwraca uwagę sam autor we wstępie (s. 6) — wyczerpania materiału nawet w zakresie jednego księgozbioru. Jest to więc rejestracja wstępna.

Zestawienie obejmuje 206 pozycji bibliograficznych, w tym sporo nie odnotowanych w *Bibliografii polskiej* Estreicherów (idzie tu zwłaszcza o druki wy-